

De leer van Dr Jones weet niet van den Heiligen Geest en Zijn openbare werk in de Heilige Schrift, die ons hoogste gezag is. Hij heeft geen eerbied voor Gods Boek, maar ontkent feitelijk de Inspiratie van den Bijbel. Immers, hij zegt: „Als het mogelijk was, een boek te geven waarvan men zou veronderstellen, dat 't Gods Openbaring bevatte, zou 't in sterke mate een openbaring voor ons zijn. (Christus aan de Ronde Tafel, blz. 252.)

Op blz. 283 van 't zelfde boek noemt hij het ernstig besluit van de Apostelen, dat vermeld staat in Handelingen 15: 28 en 29, absurd, waardoor hij zijn verachting voor Gods Boek en Gods dienst toont. Als alle Modernen maakt hij veel ophef van het zelfbewustzijn der menschen. Het veelvuldig gebruik van dit woord bewijst, dat zijn religie homocentrisch is. Een nauwkeurige analyse van zijn theorieën bewijst, dat hij als een enig gezag slechts dat „onbepaalde iets“, dat in ieder wezen gevonden wordt, erkent. Zelfs de Christus, dien hij predikt, is veel meer een Christus van 't subjectieve zelfbewustzijn van ieder individu, dan de objectieve Christus van God, zooals Die ons uitgebeeld is in alle Bijbelboeken. De Christus, dien hij den menschen brengt, wordt hun voorgesteld geheel los van de Schrift en tegenovergesteld aan de wijze, waarop onze Heere Zich kenbaar maakt in zijn Woord.

Dr Jones vermijdt het, de teergevoeligheid van het volk, dat hij tracht te winnen, aanstoot te geven. Dit is tot op zekere hoogte juist. Maar leert het Woord van God en de historie van Gods trouwe dienaars niet telkens weer, dat de „ergernis van het Kruis“ niet kan worden weggelaten, zonder dat zijn uitwerking tot niets gereduceerd wordt? Niet alleen dit, maar tot twee keer toe noemt de Schrift hen die zoo handelen „vervloekt“. Vermijdt Dr Jones niet „de ergernis van het Kruis“, wanneer hij dit voor nog niet wedergeborenen doet uitkomen als een exempel van zelfopoffering?

Wat is dat eigenlijk, de „Indische geest“?

(Slot volgt.)

Tot zooverre dezen keer het artikel. We hopen volgende week het slot te geven.

K. S.

Nieuwe gegevens over Alice Nahon en haar werk.

II.

Dit en het voorafgaande artikel zijn de publicatie van de radiolezing, die ik over het bovenstaande onderwerp hield op 28 Mei 11. In het vorige stuk werden eenige nieuwe biografische gegevens medegedeeld, nu volgen enkele nadere gegevens betreffende den ontwikkelingsgang der dichteres.

De biografische gegevens, die ik thans mee-

De Spurgeon-Herdenking.

V.

Altijd maar één doel.

Bij Spurgeon is alles bijzonder. Zoowel de inhoud als de vorm zijner prediking is sui generis. Naar den vorm was zij vol eenvoud, naar den inhoud vol waarheid.

„De tijd, dat de kansel een macht was“, schreef Prof. H. Bavinck, „is voorbij. Het kerkgaan neemt niet alleen onder de modernen, maar ook onder de orthodoxen op de meeste plaatsen gaandeweg af. De belangstelling in de Kerk en de lust tot het hooren eener preek wordt al minder.“¹⁾

Om dit hoogstbedenklijk verschijnsel is het van des te meer belang, dat door de Spurgeon-Herdenking de macht van den kansel ons weer in haar volle grootheid voor oogen treedt.

De vraag is niet af te wijzen, waarin toch het geheim lag der magnetische werking, die de groote „Prediker-Evangelist“ Spurgeon, op duizenden bij duizenden bijna een halve eeuw onverminderd heeft uitgeoefend. Meer dan veertig jaren aan een preekte hij. Soms tien of twaalf maal in één week. Zijn preeken geven op deze vraag het antwoord. Hoofdelementen zijner prediking waren: het onfeilbaar en onvoorwaardelijk gezag der Heilige Schrift, de verzoening door het bloed des Kruises en de volstreekte noodzakelijkheid der wedergeboorte door den Heiligen Geest.

In vollen zin was Spurgeon een man des Woords. De waarheid, door God in den Bijbel geopenbaard, is voor hem het einde van alle tegenspraak.

Hij geloofde in de onwederstandelijke kracht van het Woord. „De woorden van het Woord zijn meer dan woorden, daar ligt een kracht in, die bewijst, dat ze uitingen des Almachtigen zijn“. Ontwijfelbaar zeker is hij van de waarachtigheid der belofte, dat het niet ledig zal wederkeren, maar het welbehagen des Heeren ten volle zal doen. „Waar het Woord des Konings is, daar is heerschappij“, Pred. 8: 4.

1) Dr H. Bavinck, Kennis en Leven, blz. 78.

deelde, zijn inderdaad belangrijk voor een verheldering van ons inzicht in den levensgang van Alice Nahon. Ik stond er vrij lang bij stil, omdat ik niet weet, of het komende gedenkschrift ze alle zal verwerken.

In de tweede plaats zou ik spreken over enkele nadere gegevens betreffende den ontwikkelingsgang der dichteres.

Ze zijn ontleend aan een stuk van Alice Nahon zelf.

Op den 7den October 1932 namelijk sprak ze te Rotterdam over „Mijn Dichten“. In deze lezing gaf ze o.m. ook een overzicht van haar dichtertelijke werkzaamheid, met vermelding telkens van de verzen uit haar bundels, die een bepaalde phase van haar ontwikkelingsgang weerspiegelen. Haar eigen aanwijzingen volgend, kunnen we dus daarvan ons een indruk vormen: een en andermaal zal ik daartoe u een citaat voorleggen.

De eerste verzen zijn stemmingsdichtjes, ontstaan door het genieten van de schoonheid der natuur. „Wie“, zoo zegt ze, „als jonge mensch in heel bijzondere omstandigheden, veel te kijken had naar het leven te lande, gevoelt behoefte, uiting te geven aan den weerschijs die het uitzicht en het gebeuren van de natuur geven in het gemoed“. En ze noemt „Rozenknop“, „Dopheide“ (beide te vinden in „Vondelingskens“) e.d. ten voorbeeld.

Werkelijk dragen deze verzen dien weerschijs. Maar het kan ons, bij het herlezen, niet ontgaan, dat door de blijheid der genieting heen toch een weemoedige klank trilt: ze zijn immers uit den eersten sanatoriumtijd, toen de dichteres als patiënte wandelde op de heide en in de bosschen.

Dan komt, wat ze zelf noemt, „de morgenfrissche verschijning van de liefde“ in haar jonge leven. Verscheidene dichtjes uit „Vondelingskens“ spreken daarvan, niet luidruchtig, want daar zijn de omstandigheden niet naar, maar toch duidelijk en warm. Doch de geluksverwachting wordt een teleurstelling. En die vindt haar neerslag in het werk. Zelf zegt ze het: „Het wars-van-menschen worden“ schuift een valen schijn over het werk dat daarna geboren wordt. „Stervenspijn“ en „Hoop“ zijn dichtjes uit deze periode en ook het eenvoudige versje voor een vriendin uit het sanatorium, dat wel heel klaar van die verloren illusie spreekt:

Simpel kind, dat, stil van denken
Aan mijn zij uw Lente leeft,
Dat, als ik, niet blij mag schenken
Wat wel iedere vrouw geeft...

Is ons huis een schaam'le haven,
Waar geen blijde landing is,
In 't verlangen ligt de gave
In de gift de ontvangingis.

Met beide voeten staat hij op den granieten bodem der Waarheid.

De H. Schrift is hem de apotheek, die medicijnen bevat tegen alle kwalen. Een schatkamer vol van de dierbaarste beloften.

„De Bijbel is een onmetelijke en onuitputtelijke zee van vertroosting, gij kunt er geen bodem in peilen en geen strand in bezeilen. Als ik mijn Bijbel in mijn handen heb, dan gevoel ik mij als een smid, die een bos sleutels bezit, met behulp waarvan hij alle sloten kan openen.“

Geen wonder, dat hij tegen den twijfel ten opzichte van wat God in Zijn Woord zegt, toornet met al wat in hem is. Hij weet nauwelijks een beeldspraak te vinden duidelijk en scherp genoeg, om het diep zondige en het belachelijk dwaze van den twijfel in 't licht te stellen. Zal een magje op het dak van de St. Paul de machtige structuur van die kathedraal kunnen overzien? Zal een vogeltje, dat op den wijzer van de groote torenklok zit, dezen in haar loop kunnen tegen houden? De liefde tot, en de eerbied voor Gods heilig Woord brandt in het hart van dezen prediker als een vuur, nooit en door niets te dooven.

„O, dat er meer Schriftuurlijke prediking ware“, zoo roept hij uit, „meer tentoonstelling van Gods waarheid“.

Maar in de volle grootheid van zijn kracht komt hij eerst, als hij handelt over de onuitsprekelijke liefde Gods in Christus Jezus geopenbaard.

Johannes 3: 16 noemt hij de „Noordster“ van de Heilige Schrift. Wanneer hij predikt over den persoon en het werk van Christus, gevoelt hij zich beurtelings vol van enthousiasme en van heilige verlegenheid. „Ik ga menigmaal naar huis“, zegt hij, „treurende omdat ik mijn Meester niet zó kan prediken, als ik Hem zelf ken, en wat mij van Hem bekend is, is zeer weinig in vergelijking van het weergaloos van Zijn genade. O, dat ik Hem beter kende en Hem nog beter kon bekend maken!“

In elk medemensch ziet hij den zondaar, over wien zijn ziel met diep mededoogen vervuld is.

„Mijn beste predikaties“, zegt hij, „waren steeds die, welke ik heb uitgesproken, niet met mijn predikerstalent, maar als een arm zondaar, die het woord richtte tot zijn medezondaren“.

„Predik toch veel van Christus!“, zoo zegt hij, „Predikt Hem altoos. Wordt nimmer moede Hem te prediken“.

Kan ons lied geen hooglied wezen
Laat ons, na den oogst van 't graan,
Lijk de poovre vrouwen lezen
De aren, die verloren gaan...

De aren die verloren gaan, die zijn haar deel! Trieste woorden inderdaad!

Straks leidt die verloren illusie tot vereenzaming. „Er komt opstand in de ziel“, vertelt ze, „fierheid vecht tegen teleurstelling. Geen liefde van een man, geen liefde van menschen, geen vriendschap wordt meer verlangd; en een kracht richt zich in u op, die alles moet vervangen: de kracht om zonder menschen te leven en alleen met God“. Het zeer bekende „Göenavond“ uit den bundel „Vondelingskens“ wijst ze aan als het vers, dat deze stemming vertolkt. „We lezen Ruusbroec en Thomas à Kempis“ vertelt ze verder, „en we slooten de wereld weg van ons met het hulpe-looze gebaar dat eigen is aan illusiedragers. En wij meenen, och arme, dat hier de mystiek begint, alsof wij zoomaar konden overstappen van ons menscheijk wel- en weeleven in de hemelkolken van de Godsbeschouwing. Wij willen het wel, maar wij kunnen het niet. Wij meenen, dat ons hart kan losbranden, zooals Gezelle het gevoeld heeft:

„Brand los, mijn hert
't is nu, 't is nu
dat d'hemelvaart begint“.

Maar begint werkelijk de hemelvaart? In de eenzaamheid, waarin wij ons teruggetrokken hebben moeten volgens ons oordeel de trappen gevonden worden, die zoo hoog reiken, als we maar standvastig voortgaan. Doch onze afkeer van menschen, onze drang naar eenzaamheid, de houding waarmee we tegenover het leven gaan staan, het is alles trouwhartig zelfbedrog.

Hier onderbreek ik even het citeren van Alice's eigen vertellen, om er op te wijzen, hoe we in deze woorden de sfeer geschetst krijgen, waarin de bundel „Schaduw“ ontstond. En als we dan deze mededeelingen vergelijken met die, welke ze deed aan den journalist, die in die dagen haar kwam interviewen, dan wordt de toon van de verzen uit „Schaduw“ veel duidelijker. Trouwhartig zelfbedrog. Want, „hoe 't leven ons ook heeft zeer gedaan“ — ik citeer weer — „we behooren toch aan 't leven. Maar dan moet dat niet gezocht bij de menschen, die we kennen, maar bij de vele onbekenden, de naamloze menscheid, die lijdt onder levensnood“.

Zoo komt de tijd van willen en weer kunnen werken, van geluk, in het lenigen van en meeleven in den nood van anderen. Alice is dan in haar werkkring in Mechelen getreden: ze is in contact met jonge kunstenaars, ze beoefent de muziek, ze bestudeert de architectuur. „Maar met dat al“, zegt ze zelf, „is er toch onthoring: we loopen

De preek moet vol zijn van de liefde van Christus. Daarover kan nooit te veel worden gesproken. „Preeken hebben waarde, naarmate zij van Hem spreken en op Hem doelen.“

Over welken tekst hij ook handelt; altijd komt hij uit op de liefde van Christus. Jezus alléén; alles voor Jezus is het glanzend hoogtepunt zijner Evangelieprediking.

„Ik zou gaarne“, zoo roept hij uit, „al den tijd mijner prediking besteden aan het beminnelijk maken van Jezus in de oogen der menschen. Broeders, doet gij ook alzoo in uw dagelijkschen omgang. Wendt het gesprek telkens op Hem, laat uw redeneeringen op Hem uitloopen. Begint vaak een gesprek over Jezus en laat de menschen het bemerken, dat gij Hem verheerlijkt. In zulke persoonlijke bewijzen van toewijding aan Jezus Christus mogen wij overvloedig zijn.“

In zijn laatste preek, gehouden den 7den Juni 1891, verklaart hij: „Jezus te mogen dienen, is als de hemel op aarde. Ik dien Hem nu ruim veertig jaren. De heerlijkheid van Christus is schitterender dan de zon, schooner dan de maan, grootscher dan het machtigste leger.“

Hoezeer hij ook met kracht den schrik des Heeren verkondigt, een boetprediker is hij niet. „De meesten, die onder mijn prediking werden toegebracht“, zegt hij, „zijn niet door de verschrikkingen der wet; maar door zachter middelen voor den Heiland gewonnen.“ Na den zondaars het vreeselijk oordeel Gods te hebben aangezegd, verandert hij op eens van toon, om de opgeschrikte schare als met beide armen heen te leiden naar het Kruis.

Hoe ontroerend roept hij den slaaf der ongerechtigheid op, in boete en berouw, biddend om genade, Jezus te voet te vallen. En hoe schrikkelijk brandmerkt hij vooral de zonden van eigen-gerechtigheid en wereldgelijkvormigheid.

Bijzonder treft het, hoe uitlokkend hij steeds aan de jonge menschen de waarheid Gods voorhoudt. Hij stelt den dienst des Heeren voor hun oogen in het beminnelijkst licht. „Jonge man“, zoo heet het in zijn laatste preek, „indien gij recht kondt zien, zooals ik het zie, welk een gezegend Generaal onze Heere Jezus Christus is, gij zoudt Hem knielend smeecken, u toch toe te laten in Zijn leger.“

Het kan niet anders of het werk des Heiligen Geestes, waardoor Christus in den geloovige

schijnbaar
heimwee ni
Uit dezen
zen van der
teres geeft
aan: „met
met een on
de dichter
en vreemd

Wie nu
bundels po
tot „Schad
lingsgang d
hij ziet dat
einde was.
uit haar g
laatste leve
tot pater S
ach, pater,
„Schaduw“
lingsproces
hemelvaart
de wereld
daarachter
dezen tijd,
literatuur
lijk de vra
dingen, na
antwoord l
min als al
menschen.
ven staan
deze zelfa
heen in a
moet zijn.
naderd tot
poëzie vo
der Waals
en in haar
baarheid b

Bij de l
Nahon, ve
levensover
teres niet,
rijping va
mogen ko
Waals uit
buit
niet
die erken
levensjare
heen, in
gevonden

Dit wat
Nahon. In
een punt
duw“ in b
deel over

verheerlij
een ruim
de Geest
leidt. De
overdacht
waarover
hij naar
tekst hoo
„Het lijkt
mij open
leven do
die ure
handscho
Heiligen
persoonl

Telken
het gebee
in de sat
sche pre
dan een
De inwe
middelijk
stralend,
die bloe
vrucht

Altijd
prediking
uw geloe
nis aan
schuwt
te stelli
dienstvo
Christen
betooner

Altijd
op geloe
noemt
meente
uit naar
eens er
wachten
zou kun
met Go
overtuig
weet, d
keering
geschie
bekeeri
zelf: de
Deze

wezen
'Igraan,
zen

zijn haar deel

ie tot vereenza-
ziel", vertelt ze,
ing. Geen liefde
mensen, geen
l; en een kracht
t vervangen: de
leven en alleen
navond" uit den
ze aan als het
„We lezen Ruus-
dt ze verder, „en
s met het hulpe-
lusiedragers. En
mystiek begint,
tappen van ons
de hemelkolken
willen het wel-
neenen, dat ons
elle het gevoel

rt

gint".

elvaart? In de
ggetrokken heb-
de trappen ge-
en, als we maar
afkeer van men-
heid, de houding
gaan staan, het

eren van Alice's
zen, hoe we in
krijgen, waarin
En als we dan
et die, welke ze
die dagen haar
te toon van de
lelijker. Trouw-
leven ons ook
veer — „we be-
n moet dat niet
kennen, maar bij
ze menscheid.

n weer kunnen
van en meeleven
is dan in haar
ze is in 'contact
d de muziek, ze
r met dat al",
ing: we lopen

lede van Chris-
rden gesproken.
ate zij van Hem

lelt; altijd komt
s. Jezus alléén;
oogtepunt zijner

ij uit, „al den
het beminnelek
der menschen.
w dagelijkscheu
kens op Hem,
ltloopen. Begint
at de menschen
erlijkt. In zulke
ling aan Jezus
zijn."

den 7den Juni
ogen dienen, is
Hem nu ruim
an Christus is
dan de maan,
ger."

ten schrik des-
ker is hij niet.
diking werden
door de ver-
zachter midde-
Na den zon-
te hebben aan-
n toon, om de
le armen heen

laaf der onge-
w, biddend om
in hoe schrik-
iden van eigen-
heid.
end hij steeds
eld Gods voor-
eren voor hun
„Jonge man",
ek, „indien gij
zie, welk een
us Christus is.
u toch toe te

erk des Heili-
den geloovige

schijnbaar geestdriftig mee, maar met in ons het
heintwee naar de stilte".

Uit dezen innerlijken tweespalt worden de ver-
zen van den bundel „Schaduw" geboren. De dich-
teres geeft de sfeer van heel dien bundel aldus
aan: „met alle belangstelling voor de menschen,
met een onweerstaanbaren drang naar God, moet
de dichter toch gedurig ondervinden zijn verre
en vreemd blijven van Schepper en schepping".

Wie nu met deze gegevens van haar zelf de
bundels nog eens doorleest, van „Vondelingskens"
tot „Schaduw", begrijpt veel beter den ontwikke-
lingsgang der dichteres dan te voren. En vooral,
hij ziet dat het ontwikkelingsproces nog niet ten
einde was. Zelf heeft ze dat gevoeld, zooals blijkt
uit haar gesprekken met Lode Zieles in haar
laatste levensweken en uit de weemoedige klacht
tot pater Stracke, toen hij haar kwam bedienen:
„ach, pater, nu te moeten sterven". De bundel
„Schaduw" was een fase in dat ontwikke-
lingsproces: het zoeken, naar wat zij noemde „de
hemelvaart der poëzie" in de bewogenheid van
de wereld rondom. De psychische houding, die
daarachter stond, was die van al de jongeren van
dezen tijd, dezelfde, die we vinden in de roman-
literatuur van eigen en vreemden bodem: name-
lijk de vraag naar den inhoud en het wezen der
dingen, naar werkelijke levensbevrediging. Het
antwoord heeft Alice Nahon niet gevonden, even-
min als al die anderen, die het zoeken bij de
menschen. Maar dat ze daarbij niet zou zijn blij-
ven staan bewijst de uitspraak op het slot van
deze zelfanalyse, dat dwars door zonde en strijd
heen in algeheele overgave de vrede te vinden
moet zijn. Met die gedachte was ze inderdaad ge-
naderd tot den weg, die naar de hemelvaart der
poëzie voeren kan, den weg, dien Jacq. van
der Waals heeft gevonden, na gelijke worsteling,
en in haar latere verzen met blijdschap en dank-
baarheid heeft betreden.

Bij de beoordeeling van de poëzie van Alice
Nahon, vooral uit het oogpunt van christelijke
levensovertuiging, bedenke men dus, dat de dich-
teres niet, gelijk Jacq. van der Waals, tot de volle
rijping van haar geestelijke ontwikkeling heeft
mogen komen. De erkenenis, die Jacq. van der
Waals uitsprak met de bekende woorden:

buiten U is niets dan strijd,
niets dan moeite, niets dan zorgen —
die erkenenis was het belijden van haar latere
levensjaren, toen ze, dwars door zonde en strijd
heen, in volkomen overgave haars harten vrede
gevonden had.

Dit wat betreft den ontwikkelingsgang van Alice
Nahon. In aansluiting daarbij moet ik nu nog op
een punt wijzen, dat juist door den bundel „Schaduw"
in het geding is gekomen, namelijk het oordeel
over de eenvoudigheid van haar verzen.

C. T.

verheerlijkt wordt, heeft in Spurgeons prediking
een ruime plaats. Telkens heeft hij ervaren, dat
de Geest des Heeren den prediker wonderbaar
leidt. De tekst, door hem in de studeerkamer
overdacht, bleek dikwijls hetzelfde Schriftwoord,
waarover de een of ander had gepeinsd, toen
hij naar den Tabernakel kwam. Terwijl hij den
tekst hoorde bespreken, dacht deze bij zich zelf:
„Het lijkt wel of deze prediker een boekje van
mij opendoet en mij nagegaan is mijn geheele
leven door." Dat gedeelte der Schrift was in
die ure voor dien hoorder zó gepast, „als de
handschoen voor de hand". Door deze leiding des
Heiligen Geestes draagt zijn prediking een sterk
persoonlijk karakter: „Gij zijt die man!"

Telkens wijst hij op de groote behoefte aan
het gebed om de werkingen des Heiligen Geestes
in de samenkomst. De meest geleerde en oratori-
sche preek is zonder den Heiligen Geest niets
dan een dor geraamte. „Een pen zonder inkt".
De inwerking des Geestes op de ziel is zó on-
middellijk als het zonlicht, dat, op den grond
stralend, daar bloemen doet ontkiemen, en in
die bloemen kleuren schept, en uit die bloesem
vrucht doet rijpen.

Altijd dringt Spurgeon aan op de vrucht der
prediking in het dagelijksch leven. „Laat uw leven
uw geloof versterken, laat uw voorbeeld uw belijde-
nis aanbevelen". Krachtig en onvermoeid waar-
schuwt hij zijn hoorders, zich toch niet tevreden
te stellen met een mantel van uitwendige gods-
dienstvormen. Geen praat-Christendom, maar „een
Christendom met handen en voeten" moet het zich
betoonen: „levende godsvrucht".

Altijd dringt Spurgeon met grooten nadruk aan
op geloof en bekeering. Het wonder der bekeering
noemt hij „het voortdurende mirakel der ge-
meente". Bij elke prediking ziet hij verlangend
uit naar de vrucht. Niet zó als Whitefield, die
eens er bij Gabriël op aandrang om „even te
wachten", opaat hij meteen nog het blijde nieuws
zou kunnen medenemen, dat weer een zondaar
met God verzoend was. Toch is hij er diep van
overtuigd, dat het Woord vrucht dragen zal. Hij
weet, dat God velen onder zijn dienst tot be-
keering gebracht heeft. En dat is, zegt hij, niet
geschied door de verklaring van den tekst. „De
bekeeringen zijn bijna altoos door Gods Woord
zelf: de slinger doodt niemand, maar de steen".
Deze machtige prediker, was ook een ernstig

III ZIELKUNDE III

De „ziel" (of de „geest") als substantie.

I.

In het door ons uitvoerig besproken boek vin-
den wij op pag. 33 eenige korte opmerkingen over
de ziel.

Hier wordt toegezegd, dat over het verschil
tusschen lichaam en ziel „verderop breder"
wordt gehandeld. Daarbij wordt verwezen naar
blz. 43 vervolgens. Op blz. 43 en v.v. wordt in
bedoeld boek nu gesproken niet recht-
streeks over de ziel, maar wordt ge-
sproken over den dood.

En hierin ligt o.i. de sleutel voor de
verklaring van het feit, dat de schrijver
van het boek zich op de Schrift beroept wanneer
hij oordeelt, dat wij over de ziel als een sub-
stantie niet mogen spreken en dat wij de oude
opvatting, dat de dood de scheiding is tusschen
een substantiële ziel en de substantie van het
lichaam niet kunnen handhaven.

Wat toch is het geval?

Eén van de belangrijkste punten, waarop het
groot belang van de historia revelatis blijkt,
is het punt van den toestand van de ziel na den
dood. Dr H. Bavinck gaf in zijn Gereformeerde
Dogmatiek IV² blz. 657—667 een zeer uitvoerige
studie over de ontwikkeling, die de Godsopen-
baring in de Schrift ten opzichte van het punt
van de scheiding tusschen ziel en lichaam en in
verband daarmee ten opzichte van de vraag-
stukken, die ons hier bezighouden, heeft door-
lopen.

Bavinck begint zijn uiteenzetting aldus:

„Bij zijne openbaring aan Israël heeft God zich aan-
gesloten bij de historische omstandigheden, onder
welke het leefde; de genade deed de natuur niet te
niet, maar heeft ze vernieuwd en geheiligd. Zoo is
het ook gegaan met het volksgeloof aan het voort-
bestaan na den dood."

Het is ons natuurlijk niet mogelijk, de tien
bladzijden druks, die Bavinck aan dit onder-
werp wijdt, hier af te drukken. Wij kunnen dan
ook slechts een kort overzicht van Bavincks
studie geven. Dit overzicht volgt hier:

Reeds de gewoonte van begraven was bewijs, dat
onder Israël het geloof aan het voortbestaan na den
dood heerschte. Begravenis wordt dan ook op hoogen
prijs gesteld. Na den dood komen alle zielen in het
doodenrijk, in den Scheol. Deze bevindt zich in de
diepte der aarde, zoodat men er in nederdaalt. Daar-
om staat de Scheol ook met het graf of met den kuil
in nauw verband, al zijn die twee niet geheel identisch.

bidder. „Onze bibliotheek, ons studeervertrek zijn
niets en ijdel in vergelijking met ons bidvertrek.
Het bidvertrek is de rechte studeerkamer, de
beste plaats van voorbereiding."*) In zijn schat-
ting moet in de samenkomsten het gebed zelfs
boven de preek staan. Het is het culminatiepunt
van den dienst, die geheel en al moet strekken
tot verheerlijking Gods. In het gebed toont hij
zich een worstelaar met God om de behoudenis
van vele zielen. Soms hief hij daarbij de beide
handen smeekend ten hemel. Zielen te winnen
voor Jezus is hem de kern en de triomf van de
prediking.

„Welk een gebed", roept Dr A. T. Pierson uit,
„bijzonder met het oog op het element der aan-
bidding. Zijn belijdenis van zonde is nederig, zijn
smeeken vurig, zijn voorbede dringend, maar als
hij God prijst en verheft, is hij een arend, welke
de zon tegemoet vliegt, en u op zijn vleugelen
draagt."*)

Van Spurgeon geldt, wat de Schrift zegt aan-
gaande den patriarch Jakob, dat hij zich vorste-
lijk gedragen heeft met God en met de menschen,
Gen. 32:28.

Niet in elke eeuw schenkt de Heere aan Zijn
kerk zulk een uitnemende gave. Spurgeon is een
man Gods geweest, die putte uit groote volheid:
uit de volheid der Heilige Schrift, welke de vol-
heid van Gods liefde en van Christus genade
openbaart; uit het volle hart en uit het volle leven.

Bij zoo rijke en zeer onderscheiden gaven als
hij ontving, zou moeilijk een harmonisch geheel
zijn ontstaan, ware er geen hoofdbeginsel geweest,
dat aan al zijn veelsoortigen arbeid, niet het
minst ook op philanthropisch gebied, eenheid en
vastheid gaf; waardoor het aanwenden van iedere
kracht onvoorwaardelijk werd bepaald en beperkt.
Dat hoofdbeginsel lag bij Spurgeon in het heilig
mysterie van het Kruis.

Moge de gedachtenisviering rijke winst brengen.
Behoudens het eigenaardige van nationaliteit en
individualiteit zijn de preeken van Spurgeon nog
steeds een goudmijn. Met name ook zijn talrijke
kleinere geschriften, zijn, om hun praktische
strekking, voor wie arbeiden op het terrein der
Evangelisatie, van groote betekenis en nog altijd
de ernstige kennismaking ten volle waard.

2) Lezingen, blz. 72 en 73; 104.

3) Dr A. T. Pierson, Evangelisatie in Theorie en Praktijk,
blz. 124.

Lichaam en ziel vormen den eenen mensch en worden
na den dood nog in eenige wederkerige relatie ge-
dacht. Daarom zijn graf en Scheol ook niet los van
elkander te denken. De Scheol is het eene groote
graf, dat alle graven der gestorvenen omvat, de plaats,
waar alle gestorvenen zonder uitzondering samen-
komen. Het doodenrijk is als het ware een stad, die
van gegronde poorten is voorzien. Lijfrecht tegen-
over dit doodenrijk staat het land der levenden. Het
doodenrijk is het gebied van duisternis en doods-
schaduw. De dooden weten er niet meer, zij doen geen
werk meer, zij hebben geen deel meer aan al wat
onder de zon geschiedt.

Die voorstelling van den Scheol is gevormd vanuit
het standpunt van dit aardse bestaan. Sterven is
verbreking van aardse banden, het is een niet
meer zijn in betrekking tot de dingen aan deze zijde
van het graf. De toestand in den Scheol is geen ver-
nietiging van het bestaan, maar een vreeselijke be-
rooving van al wat in dit leven de vreugde des levens
uitmaakt. Niet alleen het lichaam des menschen, maar
ook zijn ziel behoort aan den staat des doods. En
daarom kan er ook gesproken worden van een sterven
der ziel. Deze dood is ook een straf. Geheel in over-
eenstemming met de toenmalige bedeling van het
genadeverbond denkt het Oude Testament het verband
tusschen Godsvrucht en leven zoo, dat gene in een
lang leven op aarde haar vrucht en haar loon ont-
vangt. Daarom richtte de verwachting van den vromen
Israëliet zich schier uitsluitend op de aardse toek-
komst des volks. De vraag van de toekomst der indivi-
duele personen in den Scheol trad daarbij geheel op
den achtergrond. Eerst als na de ballingschap Israël
een godsdienstige gemeenschap wordt en de religie
zich individualiseert, dan dringt de vraag naar ieders
toekomstig lot zich op den voorgrond: de geestelijke
tegenstelling, welke de openbaring in de natuurlijke
ingeweven had, werkte door.

Nu waren de gegevens daarvoor ook reeds in de
openbaring van vroegeren tijd aanwezig. Onderschei-
den plaatsen uit de Schrift bewijzen, dat de gedachte
aan een voortleven na den dood ook voorheen reeds
in de openbaring was gegeven.

De leer des Ouden Testaments ging in de latere
Joodsche litteratuur wel niet geheel verloren, maar zij
werd toch door allerlei uitheemsche elementen ge-
wijzigd en uitgebreid. Ten tijde van Christus kruisen
bij het volk van Israël verschillende denkbeelden
dooreen. De Farizeën geloofden aan een voortbestaan
en een voorloopeige vergelding na den dood en hielden
daarbij vast aan de verwachting van de opstanding
der dooden, althans van de rechtvaardigen. De Sad-
duceën loochenden de opstanding, de Esseners namen
aan, dat het lichaam sterfelijk, maar de ziel onster-
felijk was.

Op het voetspoor van wet en profeten, wijdt het
Nieuwe Testament veel meer aandacht aan de alge-
meene dan aan de bijzondere eschatologie. Toch is het
onjuist om te denken, dat de Schrift over den toestand
na den dood geen voor ons geldende leer bevat. Im-
mers het ontbreekt niet aan uitspraken, die over den
tusschentoestand zoo veel licht verspreiden, als ons in
en voor dit leven van noode is. De dood is de straf
der zonde, Rom. 5:12 en strekt zich tot alle menschen
uit, 1 Cor. 15:22. Maar de dood is het eind des
menschen niet: de ziel kan niet gedood worden Matth.

Wijlen Prof. H. Bouwman schreef in 1932: „Al
is zijn wijze van prediken voor ons geen model,
vooral wijl zijn prediking te weinig is ontvouwing
der H. Schrift, er zit toch een element in zijn
prediking, dat menig prediker licht te veel ver-
waarloost".*)

Dit woord kan ons tot nadenken prikkelen.

Spurgeons altijd weer krachtig opkomen voor
het volstrekt gezag van Gods onfeilbaar Woord,
blijft nog steeds een exempel ter navolging. Wij
leven in een tijd, waarin van alle kanten juist dat
gezag ondermijnd wordt. De hoofdstrijd onzer
dagen spitst zich toe op dit cardinale punt —
het absolute gezag der Heilige Schriftuur. Naar-
mate de prediking meer geput wordt uit de Schrift
en met haar geest rijker is gedrenkt, zal zij ook
ten volle Christusprediking zijn en, door ernstige
vermaning tot geloof en bekeering, zich richten
op het hart en op het dagelijksch leven. Zoo
komt het persoonlijk element in haar tot volle
recht en zal het offer des gebeds en der dank-
zegging uit de gemeente oprijzen naar omhoog.

Dr Evans heeft bij de Spurgeon-herdenking in
den Tabernakel gezegd: „In onze dagen moet
de kansel weer bekleed worden met macht, en
dit is alleen mogelijk, als wij weer bouwen op de
fundamenten, waarop Spurgeon gebouwd heeft".

In zijn maandschrift „Zwaard en Troffel" schreef
deze: „Met al mijn kracht zeg ik tot alle, maar
in 't bijzonder tot de jeugdige predikanten, wát
ge ook moogt nalaten, houdt in gedachtenis uw
predikstoel en voer de prediking op tot het hoogst
mogelijke punt.

Stel toch bovenal hoogen prijs op de toeberei-
ding uwer leerredenen. De kansel is metterdaad
het Thermopylae van onzen strijd, de wacht-
toren der kudde, het Palladium van Gods Kerk.
Beschermt en houdt den kansel".

Augustinus wenschte steeds aut precantem, aut
predicantem gevonden te worden: of biddende
of predikende; of in het gebed tot God voor
menschen of in de prediking tot de menschen voor
God sprekend. Daarop moet het ernstig streven
van al Christus' dienstknechten gericht zijn, en
Spurgeon voegt hieraan toe: „dat is des predikers
zaak".

J. P. T.

4) Prof. H. Bouwman, „De Bazuin", Febr. 1932.